

lige arkivalier er umiddelbart tilgængelige, når de er 20 år gamle. Fra hovedreglen findes en række undtagelser.

Længere, generelle frister end 20 år er fastsat i §§ 23-26. Efter § 23, stk. 1, er arkivenheder, der indeholder oplysninger om enkeltpersoners private, herunder økonomiske forhold, tilgængelige efter 75 år. Samme tidsfrist på 75 år gælder sager inden for strafferetsplejen, jf. § 24. Denne frist omfatter straffesager såvel mod fysiske som juridiske personer. Særlige frister på 50 år gælder for arkivenheder, der indeholder myndigheders brevveksling med sagkyndige til brug i retssager m.v., jf. § 25, og for arkivenheder, som omfatter materiale, der er tilvejebragt med henblik på udarbejdelsen af offentlig statistik, jf. § 26.

Indtil de respektive tilgængelighedsfristernes udløb kan arkivalier, der er yngre end det antal år, den pågældende frist lyder på, kun benyttes efter særlig tilladelse. Tilladelse til benyttelse af offentlige arkivalier, der er afleveret til Statens Arkiver, meddeles af rigsarkivaren, jf. arkivlovens § 31.

For arkivalier, der er omfattet af de særlige tilgængelighedsfrister efter §§ 24-26, gælder, at tilladelse til benyttelse er betinget af den afleverende myndigheds samtykke, jf. arkivlovens § 33, stk. 1, nr. 2. Det samme gælder for arkivalier, der er yngre end 20 år, og som er afleveret til Statens Arkiver.

Arkivlovens § 27, stk. 1, giver den afleverende myndighed mulighed for efter drøftelse med det modtagende arkiv at fastsætte en længere tilgængelighedsfrist end 20 år, jf. § 23, stk. 1, eller 50 år, jf. §§ 25-26. De frister, der fastsættes med hjemmel i § 27, stk. 1, kan højst være 60 år. Findes det nødvendigt at fastsætte længere frist end 60 år, kan sådanne længere frister fastsættes af vedkommende minister eller kommunalbestyrelse/regionsråd efter forhandling med kulturministeren, jf. § 27, stk. 2-3.

Særligt om ministerialbøger m.v.

Adgangen til folkekirkens og de anerkendte trosamfunds ministerialbøger m.v. er tilgængelige efter 50 år, jf. § 28. Et konkret tilfælde har dog vist, at der kan være behov for at have hjemmel til at aftale en længere frist i ganske særlige tilfælde, hvor de arkivalier, der er omfattet af bestemmelsen i § 28, indeholder oplysninger, hvortil fri adgang kan indebære en sikkerhedsmæssig risiko for enkeltpersoner eller grupper af personer. Der kan fx være tale om oplysninger om religiøse, familiemæssige eller andre private forhold.

Særligt om hemmeligt fødende

Ved kgl. reskript af 13. marts 1750 og kgl. reskript af 6. januar 1764 fastsattes, at oplysninger om identi-

teten på såkaldt hemmeligt fødende – ugifte kvinder, der fødte på Det kgl. Accouchementshus, senere Fødselsstiftelsen og Rigshospitalet – skulle hemmeligholdes for evigt. Adgangen til at føde hemmeligt bortfaldt mod børneloven af 1937, men denne lov med senere ændringer fastholdt bestemmelserne for fødsler, der havde fundet sted før lovens ikrafttræden.

Efterkommere af hemmeligt fødende kvinder har kunnet få udleveret de oplysninger, som findes om deres slægtninge i direkte nedstigende linje i de pågældende arkivalier, for så vidt fødslen fandt sted for over 100 år siden, ligesom selve de fødte børn har kunnet få de foreliggende oplysninger om biologiske forfædre, der fremgår af arkivalierne. Oplysningerne er udleveret enten af Rigshospitalets kordægnekantor eller af Statens Arkiver, men selve arkivalierne har ikke kunnet benyttes af publikum.

3. Kulturministeriets overvejelser og forslag

Kulturministeriets konklusion på lovovervågningen er, at arkivlovens tilgængelighedsbestemmelser og administrationen heraf generelt lever op til hensigten i arkivloven om at tilvejebringe den størst mulige åbenhed i adgangen til at benytte arkivalier uden derved at prisgive oplysninger, der for en kortere eller længere periode fordrer fortrolighed.

Praksis med hensyn til behandling af ansøgninger om adgang til ikke umiddelbart tilgængelige arkivalier viser, at Statens Arkiver ved rigsarkivaren evt. efter høring hos den relevante myndighed, i vid udstrækning giver dispensation, og at kun relativt få sager ender med et afslag.

Kulturministeriet finder derfor ikke grundlag for at lave omfattende ændringer af lovens system og funktionsområde, men ønsker at skabe endnu større åbenhed og en mere hensigtsmæssig administrativ orden ved at nedsætte enkelte af de særlige frister for tilgængelighed i §§ 24 og 26.

Tilgængelighedsudvalget har i sin udtalelse til lovovervågningen anbefalet, at fristen i § 24 ophæves. Statens Arkiver har i sin udtalelse anbefalet, at fristen i § 24 nedsættes til 50 år. Kulturministeriet er enig i, at den nuværende frist på 75 år kan nedsættes, men finder samtidig, at hensyn til anklagemyndighedens, politiets og domstolens virksomhed samt til sigtede, vidner m.v. bør tages i betragtning.

Det betyder således, at den særlige frist for sager inden for strafferetsplejen (§ 24) nedsættes fra 75 til 20 år, dog sådan at der skal indhentes samtykke hos den afleverende myndighed, indtil arkivenhederne er 50 år gamle. Endvidere foreslås ophævet fristen på 50 år for arkivenheder, som omfatter materiale, der er tilveje-